

OHRANIMO ŽABJO SVATBO V GOZDOVIH

// Katja Konc

Značilen habitat plavčka v Sloveniji – **POPPLAVNI GOZD S SESTOJI ČRNE JELŠE**, kjer v plitvi vodi spomladi odlagajo mreste.

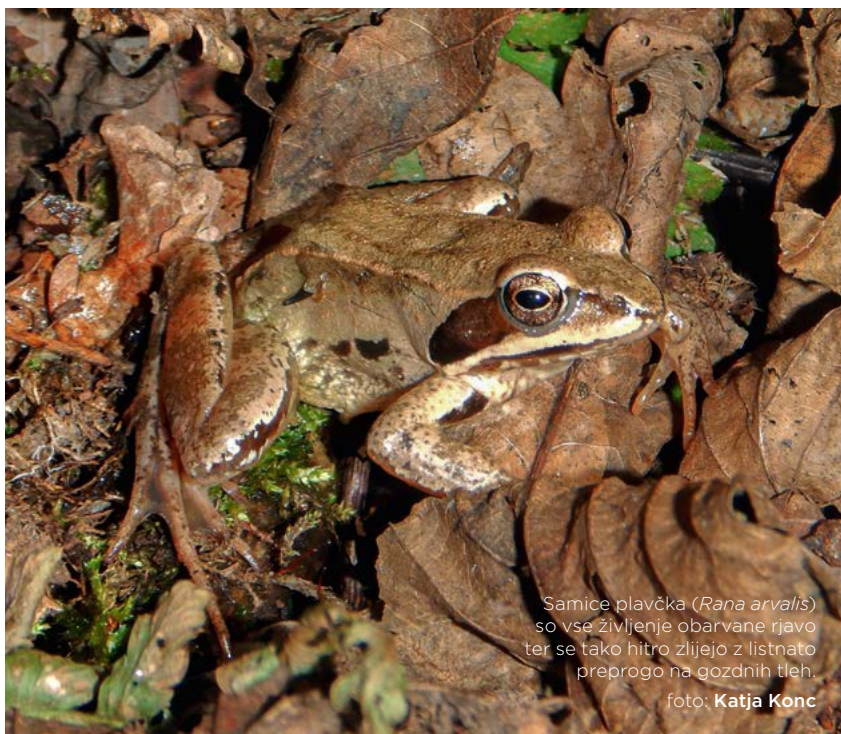
foto: Aja Zamolo

Gozd je spomladi prežet z zanimivimi zvoki – od šelestenja mladih listov, bobnana žoln, do petja ptic pevkv in nenazadnje oglašanja modro obarvanih samcev rjave žabe, ki ji pri nas pravimo kar plavček (*Rana arvalis*). Tudi njegov sinonim – barjanska žaba – je upravičen, saj ga najdemo tudi na barjih. Poleg barij naseljuje različne tipe vlažnih gozdov, gozdne robove ter jase,

močvirja, šotišča in travnike. Kar 70 % habitatov znotraj njegove razširjenosti v Sloveniji sestavljajo poplavni gozdovi. V plitvih vodah se od marca do aprila razmnožuje in odlaga mreste. Odrasli samci na mrestišča pridejo prvi ter se začno s pomočjo para notranjih zvočnih mehurjev glasno oglašati in privabljati samice. Njihova značilna modra obarvanost pa je prisotna le v obdobju razmnoževanja – torej le nekaj dni. Vse druge dni v letu so samci obarvani enako kot samice – po hrbtu rjavo, po trebuhu pa skoraj belo.

KAM JE ŠEL GOZD?

Plavček je razširjen v sklenjenem pasu, ki sega od Belgije na zahodu do Bajkalskega jezera in Sibirije na vzhodu ter severa Finske na severu in severa Hrvaške na jugu. Pri nas ga najdemo v nižinah na vzhodu države, ločena populacija pa naseljuje območje Ljubljanskega barja. Ogroža ga predvsem izguba primerne habitatata. Velik del Panonske regije se namreč spreminja v prostrane njive in nekdanji primerni vlažni gozdovi ob reki Muri se spreminjajo v intenzivna obdelovalna zemljišča z dodatkom pesticidov in drugih nevarnih snovi. Z izsuševanjem ter izsekavanjem poplavnih gozdov, regulacijo rek, nepremišljenimi ukrepi za preprečevanje poplav, urbanizacijo in intenzivnim kmetijstvom uničujemo habitate plavčka z neverjetno hitrostjo. Še preden se bomo zavedeli celotnega vpliva človeka nanje, bo morda že prepozno

Samice plavčka (*Rana arvalis*) so vse življenje obarvane rjavo ter se tako hitro zlijejo z listnato preprogo na gozdnih tleh.

foto: Katja Konc

in obnovitev naravnega stanja ne bo več mogoča. S tem ne bomo izgubili le plavčka, temveč tudi druge vrste dvoživk in ostalih prebivalcev tamkajšnje pokrajine.

»POGLEJ JO, MODRO ŽABO!«

Dvoživke se iz zimskih prebivališč v pomladnem času selijo na mrestišča, kjer se razmnožujejo, nato pa se premaknejo v raznolike kopenske habitate, kjer preživijo preostanek sezone. Plavček med njimi ni izjema. Človekova želja po visoki stopnji mobilnosti čez in čez je z gradnjo cest nemalo kje prekinila selitvene poti dvoživk. Take prekinitve pa lahko vodijo v zmanjšanje številčnosti ali celo popolno izginotje lokalnih populacij.

Mnogi ljubitelji narave si želijo videti in fotografirati plavčke v svoji sinje modri lepoti, a žal je ta želja zanje lahko pogubna. Ko se na mrestiščih zbere na stotine žab z enim samim namenom – odložiti mrest, se opazovalcem naslika veličasten prizor. Ampleksusi oz. paritveni objemi, ki jih tvorijo modro obarvani samci, oprijeti hrbtov rjavih samic, so resda prava paša za oči, a pozor! Med našim občudovanjem se jim lahko nehote preveč približamo in jih s povzročanjem hrupa vznemirimo. Sprožimo lahko vsesplošen preplah med njimi, kar lahko vodi do razklenitve paritvenega objema in tako oploditev jajc ni več mogoča. Brez potomcev pa se populacije dvoživk ne bodo ohranile.

»Vrsto bomo ohranili le,
če bomo ohranili njen habitat.«

zavarovana vrsta, uvrščen je tudi na prilogo IV Direktive o habitatih. Na podlagi ogroženosti na evropskem nivoju ga je Svetovna zveza za varstvo narave (IUCN) uvrstila na Rdeči seznam ogroženih vrst (IUCN Red List of Threatened Species). Kljub vsem predpisom pa upravljanje z območji, ki jih plavček naseljuje, žal ni vedno ustrezno in še vedno prihaja do uničevanja njegovih habitatov. Če želimo ohraniti našo naravo, bo treba prilagoditi ali vsaj omiliti človekove posege v naravo. Izobraževanje in ozaveščanje o pomembnosti ohranjanja narave je ključnega pomena pri njenem varstvu.

POPULACIJA NA PRAGU LJUBLJANE

V preteklosti je veljalo, da je plavček razširjen le na vzhodu Slovenije, nato pa je bila leta 2010 odkrita do takrat nepoznana večja populacija na Ljubljanskem barju. Zaradi bližine mesta, intenzivnega kmetijstva in priljubljenosti območja med sprehajalci je ta populacija zelo ogrožena, zato je njeno varovanje izrednega pomena. V Herpetološkem društvu že skoraj deset let neprekinjeno spremljamo stanje te populacije. Spremljamo stanje

S fotografiranjem lahko hitro zmotimo **PLAVČKE** (*Rana arvalis*) med razmnoževanjem, zato bi bilo potrebno dodatno zaščititi mrestišča in za najbolj radovedne ljubitelje narave morda postaviti opazovalnice, od koder bi plavčke opazovali na primerni razdalji in jih ne bi motili.

foto: Rok Štirn

VARSTVO PLAVČKA V SLOVENIJI

V Sloveniji je plavček na Rdečem seznamu označen kot ranljiva vrsta (ang. vulnerable). Z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah so zavarovane njegove populacije in habitati. Na evropskem nivoju je plavček uvrščen na Dodatek II Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov (Bernska konvencija) kot

habitata – opazujemo vodostaj in upravljanje s tamkajšnjim gozdom ter neposredne motnje s strani obiskovalcev v času mrestenja. Sprva so bile naše akcije osredotočene na preventivno ozaveščanje o vplivu motenj na plavčka s strani naravoslovnih fotografov in drugih z akcijo »Pozor! Plavček na mrestišču«. Zadnja leta pa smo se osredotočili na varovanje populacije z vzpostavitvijo nadomestnih habitatov na zakupljenih zemljiščih, kjer je bil